

MALEÏDA

Linum tenuifolium L. s. l.

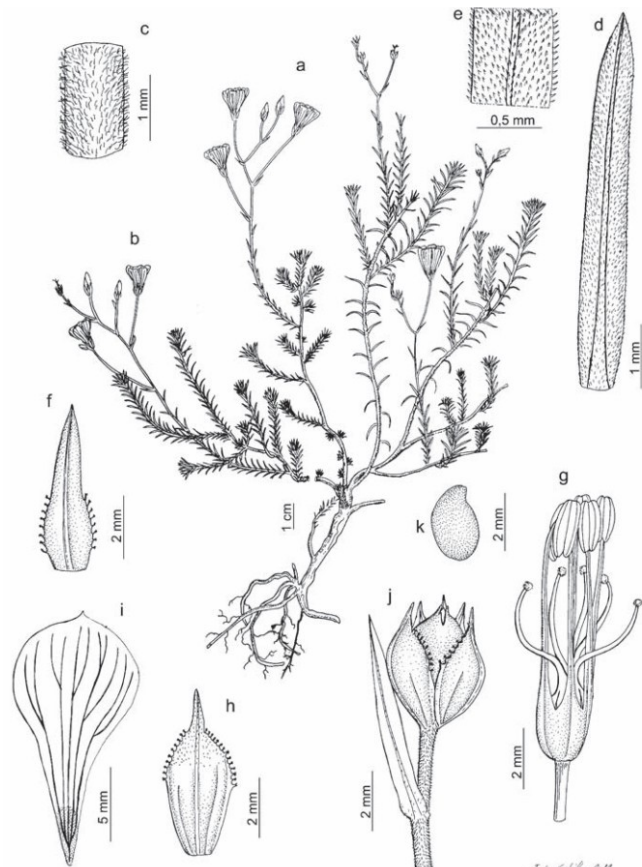
[1753, Sp. Pl. : 278] $2n = 16, 18$

Linum milletii

Linum tenuifolium s.s.

Linum milletii [Flora Iberica]

Linum milletii

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

És planta vivaç de soca una mica llenyosa. Amb tiges de fins a 30 cm, abundants, ascendents, glabres al cim. Fulles estretament lanceolades alternes amb un nervi central. Flors blanques una mica tenyides de rosa o lila, en cimes corimbiformes. Sèpals lanceolats, llargament acuminats subulats, ciliats, glandulosos, amb un nervi central. Sèpals ultrapassant la càpsula. Pètals obovals, breument acuminats al cim, 2-3 cops més llargs que el calze. Estigma en caparró. Càpsula ovoide.

La família de les Linàcies es distingeix per tenir les flors dialipètales superovàriques isostèmones regulars, ser plantes herbàcies, i les flors tenir 5 estams lliures, la càpsula ser dehiscent amb fissures longitudinals. Dins la família de les Linàcies, en gènere *Linum* es distingeix per tenir sempre les fulles superiors alternes. Dins el gènere, *Linum tenuifolium* es distingeix per tenir els pètals blancs, del tot lliures, càpsula d'uns 4 mm com a molt; i fulles linears una mica rígides, i soca una mica llenyosa.

De *Linum tenuifolium* se n'han descrit unes quantes subespècies:

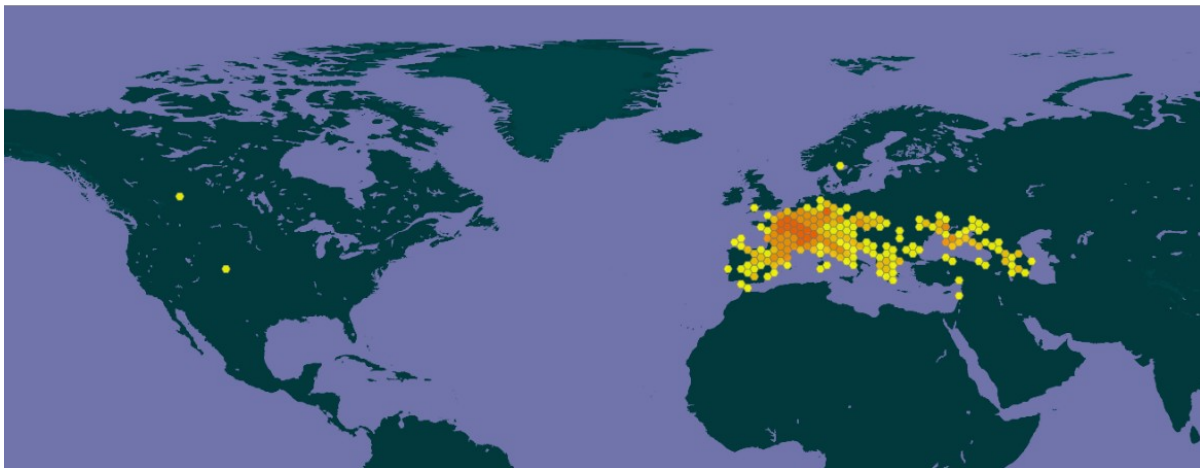
- ***appressum*** (Caballero) Rivas Mart.: rara, de les muntanyes d'Alacant, molt llenyosa, en forma de coixí.
- ***milletii*** (Senn. Et Barrau) (= ***salsoloides*** Cadevall/= *L. ortegae* Sennen): molt comuna als PPCC, llenyosa a la base, herbàcia i laxa a la resta. És la que es troba al Ripollès. Fulles més grans de les tiges floríferes de 5.5-15 × 0.4-1.3 mm, planes almenys a la meitat apical, de quasi linears a estretament lanceolades, piloses per ambdues cares. Al revers pèls hialins petits una mica ganxuts i tirats cap enrere a gran part de la superfície (molt rarament sense pèls) ; pètals de 10-20 × 5-9 mm, 2-3 cops la longitud dels sèpals i amb una taca basal de 4-7 mm a la cara de fora de l'ungla, de color morat (grogua a la poncella), i nervis més o menys acolorits al llarg de la llur longitud. Flors amb dos tipus d'estils, uns força drets i junts que sobrepassen les anteres, i els altres divergents-convergents que no les sobrepassen. Sèpals sobtadament contrets a la punta, amb voraviu escariós ample a la zona basal, ciliat-glandulífer a la zona del mig i amb petits pèls hialins ganxuts antrorsos a la zona de la punta; amb la cara externa glabra i la interna, a

la zona del mig, amb pèls hialins aplicats. La va descriure FRÈRE SENEN d'una mostra arreplegada a Vilalleons pel germà GONZALO el juny DEL 1925. La varen dedicar al savi compositor LLUÍS MILLET PAGÈS (1867-1941), director i fundador de l'Orfeó Català. LLUÍS MILLET PAGÈS posà música, per exemple, a l poema de JOAN MARAGALL El Cant de la Senyera. La nota a «Plantes d'Espanya» 5458 posa: «soca gruixuda-tortuosa-llenyosa, així com les parts velles de la tija, molt variables en longitud, així com les tiges fructíferes de l'any, enterament i densament encrespades, així com les fulles linear- revolutes - crassinèrvies cada cop menys denses, les bràctees allargades; rebrots estèrils densament fullats-curts amb el cim sovint engruixit imbricat; cimes ramificades - densimultiflores; calzes glabres-glandulosos, igualant 1/3 dels pètals rosa-blancs, violetes a l'ungla, recorreguts per estries brunes-ramificades; càpsula jove gruixuda-curta-angulosa-solcada».

- **salsoloides** (Lam.) Rouy: rara a les muntanyes d'Alacant, fulles de 2 mm densament imbricades.
- **suffruticosum** (L.) Litard.: molt comuna a Catalunya, a terra baixa i interior, mata de més de 40 cm, pètals de 30 mm.
- **tenuifolium**: rara als prats secs dels Pirineus, poc lignificada a la base, pètals de 15 mm, fulles planes poc rasposes. Estils molt divergents. Sèpals gradualment estretits.

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

En general l'espècie es fa als prats secs (*Xero-Bromion*, *Aphyllantion*) i brolles seques (*Rosmarino-Ericion*) de la conca mediterrània septentrional.

Linum tenuifolium s.l. al món, segons GBIF

Linum tenuifolium subsp. *milletii* al món, segons GBIF

PROPIETATS I USOS MEDICINALS

Segurament les indicacions que figuren recentment a obres sobre etnobotànica es deguin a en MARTÍ TUBAU ARNAU, nat a Castell de l'Areny (Cal Pernet). Ell cultivava salsufragi (*Silene saxifraga*) al seu hort de Sant Romà de La Clusa (Berguedà). Havia corregut la fama pels pobles de voltant que ell en cultivava; així que un home que li preguntà com era la planta en va collir tot seguint la descripció oral, se la va prendre i li va anar bé per desfer-se de pedres als ronyons. La sorpresa després per a en MARTÍ va ser que s'adonà que l'home aquell havia pres maleïda enlloc de salsufragi. I segurament no ha estat l'únic a confondre aquestes dues espècies. L'experiència després ha corroborat aquestes utilitats per a la maleïda:

- càlculs renals
- diürètica